

Koncept mentálního postižení a terminologie

Terminologické nejasnosti, mnohoznačnosti

Problémy etického rázu

Nutnost časté revize terminologie (pejorativní zabarvení)

Mentální retardace / mentální postižení / intellectual disability (ID)

Všeobecná humanizace vědních oborů

Pojmy pro "public relations"

Termíny užívané v komunikaci profesionálů

Důraz na osobnost člověka

osoba s mentálním postižením / nikoliv mentálně postižený

Mentální postižení

Nemá status coby terminus technicus

Široce užívaný pojem, legislativní opora

Širší pojetí mentálního postižení ve školství:

IQ pod 85 (hraniční pásmo MR)

Definice

Mentální postižení je širší a zastřešující pojem zahrnující kromě mentální retardace i takové hraniční pásmo kognitivně-sociální disability, které znevýhodňuje klienta především při vzdělávání na běžném typu škol a indikuje vyrovnávací či podpůrná opatření edukativního (popř. psychosociálního) charakteru.

(M. Valenta, 2012)

16% populace

Mentální retardace

Definice:

Mentální retardaci lze vymezit jako vývojovou poruchu rozumových schopností demonstrující se především snížením kognitivních, řečových, pohybových a sociálních schopností s prenatální, perinatální i časně postnatální etiologií, která oslabuje adaptační schopnosti jedince.

Nejednoznačný termín, velké množství definic

Konference WHO, Miláno, 1959

Dualitní systém klasifikace duševních poruch ve světě:

Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN)

1992 (1993 u nás), 10. revize

Diagnostický a statistický manuál duševních a behaviorálních poruch (DSM-IV)

Americká psychiatrická společnost (APA)

MKN-10

F8 Poruchy psychického vývoje

F9 Poruchy chování a emocí v dětství a adolescenci

F70 Lehká mentální retardace - IQ 50 - 69

F71 Středně těžká mentální retardace - IQ 35 - 49

F72 Těžká mentální retardace - IQ 20 - 35

F73 Hluboká mentální retardace - IQ do 19

F78 Jiná mentální retardace

F79 Nespecifikovaná mentální retardace

- 0 - žádné či minimálně postižené chování
- 1 - výrazně postižené chování vyžadující intervenci
- 8 - jiná postižení chování
- 9 - bez zmínky o postižení chování

Starší psychopedická terminologie:

typ eretický - hyperaktivní, verzatilní, neklidný

typ torpidní - hypoaktivní, apatický, netečný

DSM-IV

317 Mild Mental Retardation

IQ 50-55 až 70

318.0 Moderate Mental Retardation

IQ 35-40 až 50-55

318.1 Severe Mental retardation

IQ 20-25 až 35-40

318.2 Profound Mental Retardation

IQ pod 20-25

!! Začátek poruchy před 18. rokem života !!

AAIDD

AAMR - American Association for Mental Retardation

AAIDD - American Association on Intellectual and Developmental Disabilities

Definice podle AAIDD z roku 2010:

ID (intelektová disabilita) je charakterizována podstatnými omezeními jak v oblasti intelektových funkcí, tak i v oblasti adaptačního chování, jež se demonstrují v každodenních sociálních a praktických dovednostech, přičemž se stav objevuje do 18. roku věku.

Intelektové funkce = skóre 70 až 75 již indikuje omezení intelektových funkcí.

Adaptační chování:

Pojmové - řeč, literatura, peníze, čas, sebeřízení...

Sociální - interpersonální dovednosti, sebedůvěra...

Praktické - sebeobsluha, profesní dovednosti, manipulace s penězi, využívání dopravních prostředků...

Pojmy relevantní k mentálnímu postižení

Oligofrenie

Slabomyslnost.

Dnes již anachronismus.

Pseudooligofrenie

Extrémní podoba edukativně sociální znevýhodněnosti (zanedbanosti).

Těžká citová, kulturně-sociální, sensorická a motorická deprivace (extrémním příkladem jsou tzv. vlčí děti)

Demence

K poruše inteligence došlo po druhém roce života. Progredující charakter.